ОРЛОВСЬКИЙ ІЛЛЯ АНДРІЙОВИЧ
аспірант кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0009-0001-1738-6785

УДК 340.12:[004.8:001.101]
DOI 10.37772/2518-1718-2025-4(52)-17

ПРАВОВИЙ СТАТУС НОСІЇВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ОНТОЛОГІЧНИЙ ТА ПРОГНОСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

У статті обґрунтовується, що питання правового статусу штучного інтелекту демонструють величезні відмінності у можливих підходах до його вирішення. Показано, що на сучасному етапі не існує єдиного доктринального підходу до розуміння питання статусу носіїв штучного інтелекту. Охарактеризовано три основних підходи, стосовно яких точаться дискусії в наукових колах, що пов'язані з проблемою визначення правового статусу носіїв штучного інтелекту та відповідальності у зв'язку з їх використанням. Виявлено, що пошук нових парадигм для визначення правового статусу носіїв штучного інтелекту з урахуванням їх трансформаційного потенціалу для забезпечення позитивного і сталого впливу на людину та суспільство надалі тривають. Припущено, що різні підходи, зокрема, пов'язані з міждисциплінарними викликами в проектуванні, розробці та використанні надійного штучного інтелекту можуть їх вирішувати. Зазначено, що Євросоюз є першопрохідником в питанні правового регулювання штучного інтелекту. Наголошено, що оскільки країни Євросоюзу визнають те, що розробка та використання носіїв штучного інтелекту вимагає обов'язкових правових зобов'язань, враховуючи індивідуальну, колективну та суспільну шкоду, яку вони можуть спричинити, то прийняття Регламенту ЄС 2024/1689 від 13 червня 2024 року, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту стало ключовим документом сучасного європейського права. Зазначено, що питання визначення правового статусу штучного інтелекту в цьому документі залишається не вирішеним. Наголошено, що прогнози щодо майбутнього носіїв штучного інтелекту можуть бути застосовані у формуванні правовідносин, питаннях відповідальності та регуляторних механізмах, пов'язаних із генеративним штучним інтелектом.

Ключові слова: право та технології; електронна особа; генеративний штучний інтелект і право; відповідальність штучного інтелекту; правове регулювання штучного інтелекту, штучна особистість, штучна соціальність.

Постановка проблеми. Штучний інтелект швидко розвивається, не лише трансформуючи різні сфери знань і суспільне життя, а навіть революціонізуючи їх. Поява генеративного штучного інтелекту, наприклад GPT (Generative Pre-trained Transformer) та GAN (Generative Adversarial Network), дозволяє створювати новий контент автономно навіть у тих сферах, які традиційно вважались так би мовити, «суто людськими», що безпосередньо пов'язані з найважливішими і найчутливішими питаннями, а саме з життям, здоров'ям, безпекою людини. Як приклад, у фармацевтичній галузі, у сфері персоналізованої медицини, у дослідженнях, які стосуються вирішення проблем зміни клімату та сталого розвитку тощо. У зв'язку зі стрімким розвитком технологій штучного інтелекту перед людством постають нові проблеми, етичні та суспільні виклики, такі як конфіденційність, алгоритмічна упередженість та необхідність глобального управління. В умовах цих глобальних трансформацій, як на національному, так і на міжнародному рівнях в наукових колах ведуться гострі дебати та формуються різні підходи до правового регулювання штучного інтелекту. Ці підходи зазвичай базуються на етичних принципах та стандартах безпеки.

У світлі цих тенденцій виникає й дедалі актуалізується терміновий заклик до розуміння правового статусу носіїв штучного інтелекту та залежить його імплементація в правову систему. Якщо враховувати швидкий розвиток технологій штучного інтелекту на даному етапі суспільного розвитку, то можна припустити, що вже в недалекому майбутньому можуть знадобитися нові парадигми та окремі правові режими для розробки правових процедур, пов'язаних з носіями штучного інтелекту. Тому в умовах стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту виникає і дедалі актуалізується низка питань, що пов'язані з проблемою визначення правового статусу носіїв штучного інтелекту та відповідальності у зв'язку з їх використанням.

Формулювання цілей. Метою дослідження є з'ясування правового статусу носіїв штучного інте-

© Орловський І. А., 2025

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

лекту на сучасному етапі та шляхів пошуку нових парадигм для визначення їх правового статусу з урахуванням трансформаційного потенціалу для забезпечення позитивного і сталого впливу на людину та суспільство, а також на основі цих тенденцій можливих напрямків розробки правових процедур у найближчому майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки технології штучного інтелекту дедалі все активніше впливають на різні аспекти нашого життя, вкрай важливо розуміти та оцінювати виклики та можливості, які вони представляють. Сучасні філософи, інженери, правознавці, політики, які прагнуть глибше зрозуміти вплив штучного інтелекту на суспільство та те, як його слід регулювати, присвячують свої роботи огляду правових, етичних, політичних наслідків, які настають у результаті розробки, впровадження та використання в повсякденному житті штучного інтелекту й алгоритмічних систем.

Питанням правового статусу носіїв штучного інтелекту та їх відповідальності присвячена низка праць українських правознавців, зокрема С. Водорєзової [1], О. Грабовської [2], І. Коржа [3], О. Грачової [4], С. Залевського [5], О. Кармази [2], Ж. Павленко [1], Т. Поповича [6], В. Пряміцина [4] та ін. На думку низки провідних українських науковців, зокрема О. Баранова, І. Коржа, Є. Мічуріна, В. Яроцького та ін., їх варто розглядати в якості об'єкта правовідносин.

В країнах Євросоюзу, спираючись на наукові дослідження провідних вчених [7], ключовим документом сучасного європейського права стало прийняття Регламенту ЄС 2024/1689 від 13 червня 2024 року, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту [8], але питання визначення правового статусу штучного інтелекту в ньому залишається не вирішеним.

Виклад основного матеріалу. На думку низки дослідників, останнім часом все «…частіше згадуються поняття «штучна особистість» і «штучна соціальність»; це свідчить про те, що розробка та впровадження інтелектуальних систем перемістилися від суто технічної сфери до дослідження різноманітних засобів її інтеграції в гуманітарну та соціокультурну діяльність» [9]. Європа є першопрохідником в питанні правового регулювання штучного інтелекту і може по праву пишатися своїм визнанням того, що розробка та використання систем штучного інтелекту вимагає обов'язкових правових зобов'язань, враховуючи індивідуальну, колективну та суспільну шкоду, яку вони можуть спричинити. Спираючись на внески експертів з різних галузей знань в сферу розробки та використання штучного інтелекту, науковці зосереджують увагу на доцільності застосування міждисциплінарного підходу до пошуку відповідей на нагальні питання, які пов'язані з використанням систем штучного інтелекту в сучасному суспільстві та на правових інструментах, що регулюють штучний інтелект. З огляду на це виникає потреба означити коло ключових питань, серед яких одне з основних стосується ризиків, які носії штучного інтелекту становлять для здоров'я, безпеки та прав людини.

З одного боку, сьогодні про важливість штучного інтелекту для окремої людини і суспільства в цілому лунає багато заяв, в деяких інституціях його навіть порівнюють з «п'ятим елементом після повітря, землі, води та вогню» [7, с. 229]. З іншого боку, користувачі та розробники в більшому чи меншому ступені погоджуються з тим, що будь-які носії штучного інтелекту та масштабна обробка персональних даних, яка часто супроводжує їхню розробку та використання, створюють навантаження на основні права та свободи людей.

Хоча історія штучного інтелекту налічує понад шість десятиліть, його можливості радикально покращилися тільки останнім часом, що посилило його потенціал для здійснення значних трансформацій в правовій та суспільній сферах. Протягом багатьох років регуляторні органи та політики здебільшого розглядали цю технологію як цілком корисну або принаймні нешкідливу. Однак після перемоги у 2012 р. на виборах президента США Барака Обами в демократичних країнах поступово почала зростати занепокоєність громадськості щодо потенційного негативного впливу штучного інтелекту [10], яка зокрема була пов'язана з імовірною маніпуляцією виборцями шляхом політичного мікротаргетингу. Щоб заспокоїти зростаюче занепокоєння суспільства щодо негативного впливу штучного інтелекту, індустрія цифрових технологій добровільно оприлюднила для саморегулювання штучного інтелекту широкий спектр етичних кодексів поведінки. Бізнес заявляв, що він зобов'язується дотримуватися цих кодексів, прийнятих спільнотою розробників і провайдерів для саморегулювання штучного інтелекту. Але ж ці етичні кодекси поведінки не є обов'язковими, а отже, недотримання таких правил не несе негативних правових наслідків для індустрії штучного інтелекту.

Водночас в академічних колах спостерігалося зростання інтересу вчених із різних галузей знань до правових наслідків штучного інтелекту для людини і суспільства. Науковці в своїх роботах під загальною рубрикою «Етика штучного інтелекту» шукали відповіді на актуальні питання правового регулювання штучного інтелекту, тим часом країни Євросоюзу, побоюючись, що правове регулювання задушить інновації та ще далі відштовхне в цій галузі Європу від США та Китаю, вирішили скликати Експертну групу високого рівня з питань штучного інтелекту (AI HLEG) для розробки комплексу узгоджених

етичних рекомендацій, заснованих на європейських цінностях, дотримання яких є повністю добровільним.

Згодом, щоб знизити тривожні наслідки для демократії в ЄС та інших країнах почали відмовлятися від саморегулювання галузі штучного інтелекту у формі необов'язкових етичних кодексів. У 2018 р. Європейська комісія опублікувала Європейську стратегію щодо штучного інтелекту, започаткувавши політику Європи в цій галузі для сприяння та збільшення інвестицій у розробку та впровадження штучного інтелекту. Також у 2018 р. набув чинності Загальний регламент про захист даних (GDPR), який запровадив суворіші правові вимоги щодо збору та обробки персональних даних [11], а у 2024 році в Євросоюзі був прийнятий закон, який встановлює правила регулювання в цій сфері [8], докази ефективності якого можна буде очікувати не раніше кінця 2026 року, оскільки більшість його положень застосовуватимуться лише через два роки після набрання ним чинності. Тоді можна буде побачити, чи цей закон на практиці виправдає очікування суспільства в досягнені своїх цілей, чи він надасть лише видимість правового захисту, не забезпечуючи суттєвих гарантій на практиці.

Прийнятий в ЄС Регламент 2024/1689 від 13 червня 2024 року спрямований на створення єдиного європейського ринку для штучного інтелекту та покликаний вирішити деякі з найнагальніших ризиків, які системи штучного інтелекту становлять для здоров'я, безпеки та прав людини. Однак, незабаром після вступу в силу цього Регламенту серед науковців і практиків виник певний скептицизм стосовно того, чи може цей закон перетворити свої благородні прагнення на змістовний та ефективний захист людей, чиє життя залежить від систем штучного інтелекту, оскільки цей закон хоча й забезпечує суттєві гарантії, але низка його ключових положень делегують критично важливі регуляторні завдання постачальникам послуг штучного інтелекту без належного нагляду чи механізмів правового захисту.

Треба зазначити, що в цьому законі залишається невизначеним питання правового статусу штучного інтелекту, тому вирішення цього питання залишається за науковою спільнотою та національними законодавчими органами. Україна є членом Спеціального комітету зі штучного інтелекту при Раді Європи і з жовтня 2019 р. приєдналася до Рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку з питань штучного інтелекту (OECD/LEGAL/0449) [12]. Позиції українських науковців узгоджуються з міжнародною спільнотою і обговорення питання стосовно того, вважати штучний інтелект суб'єктом або об'єктом права в наукових колах України ще триває.

В світі існує 3 основних підходи до питання правового статусу штучного інтелекту. Більшість науковців дотримується думки, що носії штучного інтелекту не заслуговують на юридичну особистість, і дійшли висновку, що не слід їх розглядати як суб'єктів права [13]. Це технології, створені людиною і використовуються як допоміжні засоби в процесі прийняття рішень, тобто доповнюють, а не замінюють людські можливості. Основна функція носіїв штучного інтелекту – бути помічниками людини в інтелектуальній, фізичній, соціальній та ін. активностях. Оскільки у носіїв штучного інтелекту відсутні біологічні, когнітивні, емоційно-моральні, правові суттєві ознаки, які належать до змісту поняття «людина» [3, с. 69], то за обсягами поняття «людина» і «носії штучного інтелекту» є несумісними, що обґрунтовує недоцільність наділяти останні правосуб'єктністю. Інші дослідники дотримуються точки зору, що не на часі, в силу технологічних обмежень носіїв штучного інтелекту, приписувати їм моральну та юридичну особистість, але при досягненні ними певного рівня, коли вони стануть порівнянними з людьми, їх можна буде розглядати в якості суб'єктів права [14], треті ж бачать сенс в можливості надання складним носіям штучного інтелекту правосуб'єктності з відповідним правовим захистом, подібним до того, що надається людям [15].

В Україні більшість дослідників схильні до думки, що оскільки носії штучного інтелекту не можуть бути суб'єктом права з частковою кількістю людських прав і свобод, без їхньої повноти, єдності, взаємозв'язку і взаємозалежності, то вони мають в подальшому законодавчо визначатися як об'єкт права, за функціонування якого має нести відповідальність його виробник або власник, або користувач – фізична та юридична особа, який є суб'єктом права [3, с. 71], а введення поняття «електронна особа» для носіїв штучного інтелекту потребує подальшого широкого міждисциплінарного дослідження [1, с. 65].

Висновки. На рівні вітчизняного законодавства на теперішній час не має норм, які б визначали правовий статус носіїв штучного інтелекту. Підстав для визнання їх суб'єктом правовідносин на сьогодні немає. Подальші дослідження сучасного стану технологічних досягнень в галузі штучного інтелекту, їх ролі у покращенні співпраці між людиною та штучною системою, застосування носіїв штучного інтелекту в соціумі та етичні виклики пов'язані з цим, прогнози щодо майбутнього носіїв штучного інтелекту, виникнення штучного загального інтелекту, вплив квантових обчислень на штучний інтелект та інновації в апаратному забезпеченні, специфічному для носів штучного інтелекту, визначають напрямки майбутніх наукових розвідок, заохочуючи

міждисциплінарну співпрацю над зрозумілими, надійними і стійкими моделями штучного інтелекту. Результати такого дослідження можуть бути застосовані у формуванні правовідносин, питаннях відповідальності та регуляторних механізмах, пов'язаних із носіями штучного інтелекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павленко Ж. О., Водорєзова С. Р. Поняття електронної особи в цифровій реальності. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2021. Т. 3, № 50. С. 59-70. DOI: https://doi.org/10.21564/2663-5704.50.235427.
2. Кармаза О., Грабовська О. Електронна особа (особистість) як суб'єкт правовідносин у цивілістичному процесі. *Підприємництво і господарське право*. 2021. № 2. С. 5-10. DOI https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.01.
3. Корж І. Необхідність встановлення правового статусу штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2025. № 4(55). С. 62-72. DOI: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.4(55).346348.
4. Пряміцин В., Грачова О. Цивільно-правова відповідальність за штучний інтелект: проблеми та перспективи. *Право і суспільство*. 2024. Т. 2, № 1. С. 4-5.
5. Залевський С. Правосуб'ктність штучного інтелекту в сфері права інтелектуальної власності: цивільно-правоі проблеми. *International scientific e-journal ΛΌГOΣ. ONLINE*. 2024. № 16. URL: https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.51.html.
6. Попович Т. П. Правосуб'єктність штучного інтелекту: майбутнє чи ілюзія? *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія право.* 2025. № 89(1). С. 144-149. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.18.
7. Smuha NA, Yeung K. The European Union's AI Act: Beyond Motherhood and Apple Pie? In: Smuha NA, ed. The Cambridge Handbook of the Law, Ethics and Policy of Artificial Intelligence. Cambridge Law Handbooks. Cambridge University Press; 2025. P. 228-258.
8. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (Text with EEA relevance). EUR-Lex Access to European Union law. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng.
9. Вокруг А. Штучний інтелект і правова ідентичність. *Unite.AI.* 27.10.2023. URL: https://www.unite.ai/uk/artificial-intelligence-and-legal-identity.
10. J. Isaak, M. J. Hanna. User Data Privacy: Facebook, Cambridge Analytica, and Privacy Protection. Computer. August 2018. Vol. 51, no. 8. P. 56-59. doi: https://doi.org/10.1109/MC.2018.3191268.
11. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, May 4, 2016, pp. 1–88.
12. Recommendation of the Council on OECD Legal Instruments Artificial Intelligence. OECP/LEGAL/0449 від 22.05.2019. *OECD Legal Instruments.* URL: https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449 (дата звернення: 10.10.2025).
13. Bryson J. J., Diamantis M. E., Grant T. D. Of, for, and by the people: the legal lacuna of synthetic persons. Artificial Intelligence and Law. 2017. No 25. P. 273–291. DOI: https://doi.org/10.1007/s10506-017-9214-9.
14. Gordon J.-S. Artifcial moral and legal personhood. Artificial Intelligence and Society. 2020. 09 September 2020. DOI: https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-020-01063-2.
15. Chopra S., White L. F. Artificial Agents – Personhood in Law and Philosophy. *Proceedings of the 16-th Eureopean Conference on Artificial Intelligence, ECAI'2004, including Prestigious Applicants of Intelligent Systems*, PAIS 2004, Valencia, Spain, August 22–27, 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/220837427_Ar-tificial_Agents_-_Personhood_in_Law_and_Philosophy (дата звернення: 08.11.2025).

REFERENCES

1. Pavlenko, Zh.O., Vodorezova, S.R. (2021). The concept of an electronic person in digital reality. *Bulletin of the Yaroslav the Wise National Law University. Series: Philosophy.* Vol. 3, No. 50. Pp. 59-70. DOI: https://doi.org/10.21564/2663-5704.50.235427 [in Ukrainian].

2. Karmaza, O., & Hrabovska, O. (2021). Elektronna osoba (osobystist) yak subiekt pravovidnosyn u tsyvilistychnomu protsesi. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (2), 5–10. DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.01 [in Ukrainian].
3. Korzh, I. (2025). The need to establish the legal status of artificial intelligence. *Information and Law.* No. 4(55). P. 62-72. DOI: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.4(55).346348 [in Ukrainian].
4. Pryamitsyn, V., Grachova, O. (2024). Civil liability for artificial intelligence: problems and prospects. *Law and Society.* Vol. 2, No. 1. P. 4-5 [in Ukrainian].
5. Zalevsky, S. (2024). Legal personality of artificial intelligence in the sphere of intellectual property law: civil law problems. *International scientific e-journal ΛΌГОΣ. ONLINE*. No. 16. URL: https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.51.html [in Ukrainian].
6. Popovych, T.P. (2025). Legal personality of artificial intelligence: future or illusion? *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series.* No. 89(1). P. 144-149. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.18 [in Ukrainian].
7. Smuha, N.A., Yeung, K. (2025). The European Union's AI Act: Beyond Motherhood and Apple Pie? In: Smuha NA, ed. The Cambridge Handbook of the Law, Ethics and Policy of Artificial Intelligence. Cambridge Law Handbooks. Cambridge University Press; P. 228-258 [in Ukrainian].
8. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (Text with EEA relevance). EUR-Lex Access to European Union law. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng [in English].
9. Vokrug A. Artificial Intelligence and Legal Identity. Unite.AI. 10/27/2023. URL: https://www.unite.ai/uk/artificial-intelligence-and-legal-identity [in Ukrainian].
10. Isaak, J., Hanna, M.J. (2018). User Data Privacy: Facebook, Cambridge Analytica, and Privacy Protection. Computer. August Vol. 51, no. 8. P. 56-59. doi: https://doi.org/10.1109/MC.2018.3191268 [in English].
11. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, May 4, 2016, pp. 1–88 [in English].
12. Recommendation of the Council on OECD Legal Instruments Artificial Intelligence. OECP/LEGAL/0449 від 22.05.2019. *OECD Legal Instruments.* URL: https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449 (дата звернення: 10.10.2025) [in English].
13. Bryson, J.J., Diamantis, M.E., Grant, T.D. (2017). Of, for, and by the people: the legal lacuna of synthetic persons. *Artificial Intelligence and Law.* No 25. P. 273–291. DOI: https://doi.org/10.1007/s10506-017-9214-9 [in English].
14. Gordon, J.-S. (2020). Artifcial moral and legal personhood. *Artificial Intelligence and Society*. 09 September 2020. DOI: https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-020-01063-2 [in English].
15. Chopra, S., White, L.F. (2004). Artificial Agents – Personhood in Law and Philosophy. *Proceedings of the 16-th Eureopean Conference on Artificial Intelligence, ECAI'2004, including Prestigious Applicants of Intelligent Systems*, PAIS 2004, Valencia, Spain, August 22–27, URL: https://www.researchgate.net/publication/220837427_Ar-tificial_Agents_-_Personhood_in_Law_and_Philosophy [in English].

ORLOVSKY ILYA

graduate student of the Department of Philosophy of the Yaroslav Mudryi National Law University

LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE CARRIERS: ONTOLOGICAL AND PROGNOTIC ASPECTS

Problem setting. Artificial intelligence is developing rapidly, not only transforming various fields of knowledge and social life, but even revolutionizing them. The emergence of generative artificial intelligence, such as GPT (Generative Pre-trained Transformer) and GANs (Generative Adversarial Networks), makes it possible to create new content

autonomously even in areas that have traditionally been considered, so to speak, "exclusively human," and that are directly related to the most important and sensitive issues, namely human life, health, and safety. Examples include the pharmaceutical industry, personalized medicine, and research aimed at addressing climate change and sustainable development, among others. In connection with the rapid development of artificial intelligence technologies, humanity is facing new problems as well as ethical and social challenges, such as privacy, algorithmic bias, and the need for global governance. In the context of these global transformations, both at the national and international levels, intense debates are taking place within academic circles, and various approaches to the legal regulation of artificial intelligence are being developed. These approaches are usually based on ethical principles and safety standards. In light of these trends, there is an emerging and increasingly urgent call to understand the legal status of artificial intelligence entities and to ensure their implementation within the legal system. Given the rapid development of artificial intelligence technologies at the current stage of societal development, it can be assumed that in the near future new paradigms and separate legal regimes may be required to develop legal procedures related to artificial intelligence entities. Therefore, under conditions of the rapid advancement of artificial intelligence technologies, a number of issues are arising and becoming increasingly relevant, particularly those related to determining the legal status of artificial intelligence entities and liability associated with their use.

Analysis of recent researches and publications. As artificial intelligence technologies increasingly affect various aspects of our lives, it is critically important to understand and assess the challenges and opportunities they present. Contemporary philosophers, engineers, legal scholars, and policymakers who seek to gain a deeper understanding of the impact of artificial intelligence on society and how it should be regulated devote their works to examining the legal, ethical, and political consequences arising from the development, deployment, and everyday use of artificial intelligence and algorithmic systems. A number of works by Ukrainian legal scholars are devoted to the issue of the legal status of artificial intelligence entities and their liability. According to several leading Ukrainian scholars, artificial intelligence entities should be regarded as objects of legal relations. In the countries of the European Union, drawing on the scientific research of leading scholars, a key document of contemporary European law was the adoption of EU Regulation 2024/1689 of 13 June 2024, which establishes harmonized rules on artificial intelligence; however, the issue of determining the legal status of artificial intelligence remains unresolved therein.

The purpose of this research is to determine the legal status of artificial intelligence entities at the current stage of development and to explore ways of identifying new paradigms for defining their legal status, taking into account their transformative potential to ensure a positive and sustainable impact on individuals and society, as well as, on the basis of these trends, possible directions for the development of legal procedures in the near future.

Article's main body. Globally, there are three main approaches to the issue of the legal status of artificial intelligence. The majority of scholars adhere to the view that artificial intelligence entities do not deserve legal personality and have concluded that they should not be regarded as subjects of law. These are technologies created by humans and used as auxiliary tools in decision-making processes; that is, they complement rather than replace human capabilities. The primary function of artificial intelligence entities is to assist humans in intellectual, physical, social, and other activities. Since artificial intelligence entities lack biological, cognitive, emotional-moral, and legal essential characteristics that constitute the concept of "human", the scopes of the concepts "human" and "artificial intelligence entities" are incompatible, which substantiates the inexpediency of granting the latter legal personality.

Other researchers maintain that, due to current technological limitations, it is premature to attribute moral and legal personality to artificial intelligence entities; however, once they reach a certain level of development at which they become comparable to humans, they may be considered subjects of law. A third group of scholars sees merit in the possibility of granting complex artificial intelligence entities legal personality along with corresponding legal protection similar to that afforded to humans.

In Ukraine, the majority of researchers tend to believe that, since artificial intelligence entities cannot be subjects of law endowed with a partial set of human rights and freedoms without their completeness, unity, interconnection, and interdependence, they should, in the future, be legislatively defined as objects of law. Responsibility for their functioning should rest with the manufacturer, owner, or user – who is a subject of law. Furthermore, the introduction of the concept of an "electronic person" for artificial intelligence entities requires further extensive interdisciplinary research.

Conclusions and prospects for development. At the level of domestic legislation, there are currently no legal norms that define the legal status of artificial intelligence entities. At present, there are no grounds for recognizing them as subjects of legal relations. Further research into the current state of technological advances in the field of artificial intelligence, their role in enhancing cooperation between humans and artificial systems, the use of artificial intelligence entities in society, and the ethical challenges associated therewith, as well as forecasts regarding the future of artificial intelligence entities, the emergence of artificial general intelligence, the impact of quantum computing on artificial intelligence, and innovations in hardware specifically designed for artificial intelligence entities, determines the directions of future scholarly inquiry and encourages interdisciplinary cooperation aimed at developing transparent, reliable, and robust artificial

intelligence models. The results of such research may be applied to the formation of legal relations, issues of liability, and regulatory mechanisms related to artificial intelligence entities.

Key words: law and technology; electronic person; generative artificial intelligence and law; artificial intelligence liability; legal regulation of artificial intelligence; artificial personality; artificial sociality.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:
Орловський І. А. Правовий статус носіїв штучного інтелекту: онтологічний та прогностичний аспекти. *Право та інновації.* 2025. № 4 (52). С. 125–131. doi: https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4(52)-17.

Дата подання автором: 19.12.2025
Дата прийняття після рецензування: 23.12.2025
Дата опублікування: 23.12.2025